

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.III.30.239/2014/3.szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Mészáros Zsolt ügyvéd által képviselt **(felperes neve, címe)** alatti lakos felperesnek - a dr. Bohács Zsolt ügyvéd által képviselt **(alperes neve, címe)** alatti székhelyű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2014. február 28. napján kelt 6.G.40.201/2013/9. számú ítéletével szemben az alperes részéről 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **megváltoztatja** és a keresetet elutasítja.

Az alperes elsőfokú perköltség és illeték fizetésére kötelezését mellőzi.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.000.000,- (Egymillió) Ft elsőfokú és 2.810.000,- (Kettőmillió-nyolcszáz tízezer) Ft másodfokú perköltséget.

A feljegyzett 1.500.000,- (Egymillió-ötszáz ezer) Ft elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A mezőgazdasági őstermelő felperes a gazdasági tevékenységéhez szükséges mezőgazdasági haszongépek megvásárlásának finanszírozása céljából 2008. február 6. napján svájci frank alapú kölcsönszerződéseket kötött az alperes jogelődjével, a L... Zrt.-vel (a továbbiakban: alperes). Az alperes a HIT0415808., a HIT0417808., a HIT0418808. és a HIT04119308. számmal jelölt szerződések alapján összesen 28 880 800 Ft kölcsönösszeget folyósított közvetlenül a finanszírozott gépek eladója részére. Az ún. egyedi szerződések a „mértékadó” devizanemet CHF-ben határozták meg (8. pont), rögzítették a THM éves százalékos értékét, továbbá azt is, hogy az egyedi kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdéseket a szerződés elválaszthatatlan részét képező, a L... Zrt. hitelezési tevékenységére vonatkozó Gép hit UZLSZHITGÉP 2 20070709 számú üzletszabályzata tartalmazza (a továbbiakban ÜSZ). A felek a törlesztő részletek összegét és azok esedékességének időpontjait a szerződések 1. számú mellékletét képező okiratokban részletezték. Az ÜSZ rendelkezéseiből kitűnően valamennyi kölcsönszerződés változó kamatozású. A III.5. pont szerint a kamatszámítás a kölcsön folyósításának időpontjában az alábbi képlet alapján történik:

- 2 -

$$K_i = H_i * r^* (t_i - t_{i-1}) / 36.500$$

ahol: K_i t_i időpontban számított *kamat*
 H_i t_i időpontban fennálló *tőketartozás*
 r *kamatláb %*
 $i-1$ t_i a t_i időpontot megelőző kamattörlesztés, illetve a folyósítás időpontja
 t_i *a kamatszámítás értéknapja*

A mértékadó kamatláb az ÜSZ I.15. pontja szerint a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanemben háromhavi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megfelelő oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb, a háromhavi London InterBank Offered Rate-LIBOR. Az ÜSZ I.19. pontja értelmében a mértékadó kamatláb pénzpiacon bekövetkezett százalékos értékének változása függvényében jelentkező kamatkülönbözet a hátralévő törlesztő részletek összegét érinti, abban kerül elszámolásra.

A felperes részére díjfizetési kötelezettséget sem az egyedi szerződések, sem az Üzletszabályzat nem ír elő, a költségekről pedig az ÜSZ IV.6. pontja rendelkezik akként, hogy a kölcsönbevevő köteles a hitelező székhelyén és fióktelephelyén kifüggesztett hirdetemény szerinti költségeket - azok felmerülése esetén - a hitelezőnek megtéríteni.

A felperes keresetében a perbeli kölcsönszerződések érvénytelenségének megállapítását kérte arra hivatkozva, hogy azok nem tartalmazzák az ügyleti kamatot és az ún. árfolyamrést, mint költséget, ezért a Hpt. 210. § (2) bekezdésébe ütköznek és a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmisek. Másodlagosan a kölcsönszerződések 8. pontjában meghatározott szerződési kikötés (mértékadó devizanem: CHF) érvénytelenségének megállapítását kérte.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezése szerint a Hpt. 210. § (2) bekezdése csupán azt írja elő, hogy meg kell határozni a kamatot, díjat és egyéb költséget, nem tartalmaz viszont olyan rendelkezést, hogy az ügyleti kamatot számszerűen kellene megjelölni, és - nem fogyasztói szerződések esetén - a kamat, díjak és költségek feltüntetésének hiányához nem rendeli a semmisség jogkövetkezményét. Hangsúlyozta, a perbeli kölcsönszerződések esetében az ügyleti kamat változó mértékű, a felperes kamatfizetési kötelezettsége az Üzletszabályzat rendelkezései alapján egyértelműen meghatározható. Utalt e körben arra, hogy az Üzletszabályzat pontosan tartalmazza a mértékadó kamatláb fogalmát (I.15.c., LIBOR), a mértékadó kamatláb nyilvános közzétételének helyét (Reuters Monitor), a mértékadó kamatláb hatályos referenciaértékét (I.16.), a kamatváltozás I. fogalmát (I.19.) és a kamatváltozás I. érvényesítésére vonatkozó jogosultságot (III.6.). Érvéle szerint az árfolyamrés nem költség, nem készkiadás, hanem a kölcsönnyújtás konstrukciójából következő számítási mód, a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásának módjából eredő következmény, amit a THM tükröz.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a kölcsönszerződések semmisek. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 800 000 Ft perköltséget, és az állami adóhatóság felhívására a Magyar Államnak 1 500 000 Ft kereseti eljárási illetéket. Osztotta a felperesnek azt az álláspontját, hogy a kölcsönszerződések az ügyleti kamatot nem tartalmazzák. Rámutatott, a teljes hiteldíj mutató százalékos értékének feltüntetése ezt a hiányosságot nem pótolja, ezért a kamat megjelölésének elmaradása a szerződések olyan lényeges hiányossága, ami miatt azok a Hpt. 210. § (2) bekezdésébe ütköznek, s ebből következően a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmisek. Utalt arra, hogy mivel a szerződések érvénytelenségét a fenti okból megállapította, a további érvénytelenségi okokat nem vizsgálta. Megjegyezte ugyanakkor, hogy a kölcsönszerződések 8. pontjának rendelkezése nem érvénytelen,

konstrukciója nem sérti a jóhiszeműség és tisztesség követelményét.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatásával a kereset elutasítását. Az elsőfokú eljárásban előadott védekezését változatlanul fenntartotta, azt kiegészítette azzal, hogy az induló ügyleti kamat egyértelműen szerepel a szerződésben, mégpedig a törlesztő részletekben. Érvelése szerint a kamat összege az összes törlesztő részlet és a kölcsönösszeg különbözete. Kiemelte, a kamatszámítás képletét és magyarázatát az Üzletszabályzat III. fejezet 5. pontja tartalmazza. A képlet felhasználásával kiszámítható az adott időpontra vonatkozó kamat összege, és a kamatláb is kifejezhető. Hangsúlyozta, az induló ügyleti kamat a referencia kamatlábhoz kötött kamatozás miatt a szerződés futamideje alatt változhat, a változás szabályait azonban az Üzletszabályzat pontosan tartalmazza.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezés alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, de tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a perbeli kölcsönszerződések az ügyleti kamat meghatározásának hiánya miatt jogszabályba ütköznek, és ezért semmisek.

Kölcsönszerződés alapján a hitelező meghatározott pénzösszeg időleges használatát biztosítja az adós részére, aki a kölcsön összegének visszafizetésén túlmenően az idegen pénz használatáért - a szívésségi kölcsöntől eltekintve - használati díjat köteles fizetni. Ez a használati díj a kamat, amely bankkölcsön esetén a jelen ügyben alkalmazandó 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 523. § (2) bekezdése értelmében a szerződés nélkülözhetetlen, lényeges tartalmi eleme, s mint ilyen, az abban való megállapodás mellőzhetetlen a szerződés létrejöttéhez (Ptk. 205. § (2) bekezdés). Ebből következően az a bankkölcsönszerződés, amely nem tartalmazza egyértelműen a kölcsönvevő által fizetendő kamatot, nem érvénytelen, hanem az erre vonatkozó kölcsönös és egybehangzó akaratkifejezés hiányában létre nem jönnek minősül.

A perbeli kölcsönszerződések nem a Ptk. 685. § e) pontja szerinti fogyasztói, és nem is a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) szerződéskötéskor hatályos 2. számú melléklete III.5. pontjában írt feltételeknek megfelelő fogyasztási szerződések. A felperes a gazdasági tevékenységi körébe tartozó célból, nevezetesen az általa folytatott mezőgazdasági termeléshez szükséges haszongépek beszerzése érdekében igényelt és kapott kölcsönt a pénzkölcsön nyújtásával üzletszerűen foglalkozó alperestől. A peres felek a gazdasági, üzleti élet professzionális résztvevői, akiktől elvárható, hogy a gazdasági tevékenységükhöz kapcsolódó szerződéseik megkötése során kellő megfontoltsággal járjanak el, üzleti partnereik szerződési ajánlatait gondosan tanulmányozzák át, mérjék fel az ügyletkötésben rejlő kockázatokat, mérlegeljék a szerződéssel együtt járó előnyöket és hátrányokat, végezzenek gazdaságossági számításokat az általuk igényelt szolgáltatás és a részükről teljesítendő ellenszolgáltatás összevetésével. Adott esetben - szükség esetén - szakember véleményének kikérését követően döntsenek üzleti partnerük szerződési ajánlatának elfogadásáról. Mindennek tükrében vizsgálta az

ítélőtábla, hogy a kamat meghatározásra került-e a perbeli kölcsönszerződésekben.

A felek megállapodásának részét képezi az alperes Gép hit UZLSZHITGÉP 2 20070709 jelű üzletszabályzata, ezért az abban foglalt általános szerződési feltételek rendelkezései és az egyedi szerződésekben feltüntetett adatok egybevetésével állapítható meg, hogy a szerződésekben egyértelműen meghatározásra kerültek-e a felperes fizetési kötelezettségei, köztük az ügyleti kamat mértéke.

Az ügyleti kamat szempontjából a kölcsönszerződés lehet fix vagy változó kamatozású. Fix kamatozású kölcsönszerződés esetén a kamatláb a szerződés időtartama alatt végig változatlan, a bank egyáltalán nem jogosult egyoldalúan a kamat mértékét módosítani. Ebben az esetben a pénzintézet a tartós futamidő alatti, a körülmények megváltozásából eredő minden kockázatot előzetesen kalkulálja. Emiatt a hitel - a kamat mértékében is kifejeződően - adott esetben lényegesen drágább. *A változó kamatozású kölcsönszerződések esetében* - mint amilyen a perbeli is - a felek alkalmazhatják azt a megoldást, hogy a kamatszintet egy meghatározott, változó viszonyítási alaphoz, referencia kamatlábhoz (pl.: a BUBOR, EURIBOR, állampapír átlaghozama, a jegybanki alapkamat stb.) kötik. A megállapodás alapján a kamatszint - a szerződésben rögzített algoritmus, képlet alkalmazásával - automatikusan követi a viszonyítási referencia kamat változását. A kamatszint módosulása a meghatározott referencia kamat változásával együtt, automatikusan megy végbe, vagyis ebben az esetben a pénzintézet részéről nem az egyoldalú jogosultság gyakorlása eredményeként változik a kamat (Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 7. pontjához fűzött indoklás).

Fix kamatozású szerződésnél a kamat meghatározásának szokásos - bár nem kizárólagos - módja az éves kamatláb, azaz a tőkeösszeg valahány %-ának megjelölése, *változó kamat* kikötése esetén viszont legfeljebb a szerződéskötés időpontjában irányadó, azaz az „induló” kamat mértéke határozható meg ilyen módon. Ez utóbbi szerződéses konstrukcióban ugyanis a szerződéskötéskor nem ismert a felek előtt, hogy a szerződés tartama alatt miként fog változni a referencia kamat, s ebből adódóan a teljes futamidőre vonatkozóan a változó kamat %-os formában való kifejezése fogalmilag kizárt. Ebből is következően - amint arra helytállóan utalt az alperes fellebbezésében - az egyértelmű meghatározottság követelménye nem jelenti azt, hogy a kamatot számszerűen vagy százalékos mértékben kötelező megjelölni a szerződésben. A szerződésnek ez a tartalmi eleme akkor is *egyértelműen meghatározottnak* tekinthető, ha mértéke a szerződés részét képező üzletszabályzat és hirdetmény, mint általános szerződési feltételek rendelkezéseit is figyelembe véve kiszámítható.

A perbeli kölcsönszerződések ennek a követelménynek megfelelnek, azok rendelkezéseiből kitűnik a felperest terhelő ügyleti kamat mértéke. Az ÜSZ III. fejezet 5. pontja rögzíti azt a matematikai képletet, amely alapján a kamatszámítás történik. A *képlet* az egyes tényezőinek magyarázatát is feltünteti, az egyedi szerződés adatai és a képlet alapján középszintű matematikai tudással kiszámítható az induló ügyleti kamat mértéke azzal, hogy - eltérő szerződési rendelkezés hiányában - az induló kamatláb az ÜSZ I.15. c) pontjában meghatározott mértékadó kamatláb szerződéskötés időpontjában fennálló értéke. Az ügyleti kamat futamidő alatti változása ugyancsak megállapítható az üzletszabályzat I.15.c) és I.16. pontjaiban foglaltakból, az ott írtak ugyanis tartalmazzák a mértékadó kamatláb, azaz a referencia kamat megjelölését, annak közzétételi helyét, valamint az adott időpontban hatályos értékét. A mindenkor kamat a tőke, a kamatláb és az időtényező szorzataként naprakészen kiszámítható. Kétségtelen, hogy mind az induló kamat %-os értékének kiszámítása, mind a kamatláb változásának nyomon követése szükségessé teszi a szerződés

Ennek esetleges nehézségeire, bonyolultságára, az ehhez szükséges ismeretek hiányára azonban a felperes, mint az üzleti élet professzionális résztvevője a korábban már indokoltak szerint megalapozottan nem hivatkozhat.

Téves az a felperesi álláspont is, hogy a perbeli kölcsönszerződések az árfolyamrés - a deviza vételi árfolyamon történő folyósítása, és a törlesztések deviza eladási árfolyamának alapján való elszámolásából adódó árfolyam-különbözet -, mint költség feltüntetésének hiányában a Hpt. 210. § (2) bekezdésébe ütköznek, és ez okból semmisék a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján. A felperes ezt az álláspontját a Kúria EBH2013. G.10. szám alatt közzétett eseti döntésére alapította, a Kúria azonban az ezen határozat elvi határozatként való fenntartását a 2/2014.(VI. 16.) PJE számú jogegységi határozatával megszüntette, így az abban foglaltak már nem tekinthetők irányadónak (3. pont). A hivatkozott jogegységi határozatában a Kúria rámutatott, tekintve, hogy egy adott időpontban a vételi árfolyam mindig alacsonyabb, mint az eladási, a különmemű árfolyamok alkalmazására vonatkozó szerződéses rendelkezés alapján a pénzügyi intézménynek bevétele, míg a másik félnek kiadása keletkezik. A deviza alapú kölcsönszerződések esetén azonban úgy a folyósításkor, mint a törlesztésekkor átváltásra nem, hanem csak átszámításra kerül sor, ezért a különmemű árfolyamok mögött tényleges, a a másik fél számára közvetlenül nyújtott pénzváltási szolgáltatás nincs. Ebből a Kúria azt a következtetést vonta le, hogy a folyósításkor vételi, a törlesztésekkor pedig eladási árfolyam alkalmazása tisztességtelen, mivel ez az átszámítási árfolyam meghatározás egyoldalú és indokolatlan hátrányt jelent a pénzintézzel szerződő fél számára a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével.

Tény, hogy a perbeli kölcsönszerződések nem fogyasztói szerződések, így azok nem tartoznak közvetlenül a hivatkozott jogegységi határozat hatálya alá. A jogegységi határozatnak azok a megállapításai azonban, amelyek levezetik, hogy az árfolyamrés alkalmazása tisztességtelen, mert nincs mögötte tényleges pénzváltási szolgáltatás, a nem fogyasztói szerződésekre is igazak. Az pedig, hogy egy tisztességtelen kikötésen alapuló, illetve egy nem nyújtott szolgáltatáshoz kapcsolódó, s ebből következően jogszerűen nem is érvényesíthető fizetési kötelezettség a szerződésben nem kerül „költséggé” meghatározásra, a szerződés jogszabályba ütközését nem eredményezheti.

Ettől eltérő kérdés az, hogy a tisztességtelen kikötés a nem fogyasztói szerződésben nem semmis, hanem megtámadható feltétel (Ptk. 209/A. § (1) bekezdés). Jelen ügyben a felperes a szerződések árfolyamrés alkalmazásáról rendelkező kikötéseit nem támadta meg, ez azonban nem jelenti azt, hogy ezek a kikötések nem tisztességtelenek, csupán az érvénytelenségük megállapítására nincs lehetőség ebben a perben. Annak azonban elvileg nincs akadálya, hogy az alperes kölcsönszerződésekből eredő esetleges követelésének az összecszerűségét a felperes a különmemű árfolyamok alkalmazására hivatkozással kifogásolja.

Megjegyzi az ítéletábra, a jogegységi határozat 3. pont indokolása szerint így van ez akkor is, ha a fogyasztó csak a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontba való ütközés címén kéri a szerződés érvénytelenségének a megállapítását és kifejezetten úgy nyilatkozik, hogy ellenzi a különmemű árfolyam alkalmazása tisztességtelenségének a megállapítását.

Azt helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes másodlagos kereseti kérelme alaptalan. Az ítéletábra visszaul az elsőfokú ítélet e tekintetben helyes indokaira,

kiemelve, hogy az egyedi szerződések felperes által kifogásolt 8. pontja, azaz a "mértékadó devizanem CHF" kitétel azt fejezi ki, hogy svájci frank alapú kölcsönszerződést kötöttek a felek, amely szerződéstípus nem érvénytelen (Kúria 6/2013. (XII. 16.) PJE számú jogegységi határozat 2. pont).

A kifejtettkre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

A pereszes felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes első- és másodfokú eljárásban felmerült perkiöltségének megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003 (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja, (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A §-a alapján megállapított ügyvédi munkadíj és az alperes által megfizetett 2.310.000,- Ft fellebbezési eljárási illeték figyelembevételével határozta meg..

A 6/1986 (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett úgy, hogy a felperes személyes költségmentessége folytán feljegyezett elsőfokú eljárási illetékeket az állam viseli.

S z e g e d, 2015. január 29. napján

Dr. Kemenes István sk.
a tanács elnöke

Dr. Szeghő Katalin sk.
előadó bíró

Dr. Dobler László sk.
táblabíró